

Зміст

1. Управління активами інституційних інвесторів та адміністрування НПФ. Загальні результати	2
2. Результати діяльності індустрії управління активами ІСІ	3
2.1. Кількість КУА та ІСІ	3
2.2. Регіональний розподіл КУА та ІСІ	6
2.3. Вартість активів та чистих активів ІСІ	7
2.4. Чистий притік/відтік капіталу у відкритих ІСІ	9
2.5. Інвестори ІСІ	11
2.6. Структура активів ІСІ	13
2.7. Доходність ІСІ та інших напрямків інвестування	17
3. Резюме	18

1. Управління активами інституційних інвесторів та адміністрування НПФ.

Загальні результати

Кількість учасників ринку

Компанії з управління активами (КУА)

За 3-й квартал 2023 року загальна кількість **КУА** зменшилася на дев'ять, до **285**, нових компаній за цей період не було створено.

Адміністратори недержавних пенсійних фондів (АНПФ)

Кількість **АНПФ** на кінець вересня 2023 року не змінилася: **18**. Серед них, як і раніше, було **6** компаній, які здійснювали винятково діяльність із адміністрування НПФ, решта – поєднували її з управлінням активами.

Інститути спільного інвестування (ІСІ)

У липні-вересні 2023 року було **zareestrowano 19 нових ІСІ**. Усі вони були венчурними фондами, 18 – корпоративними.

Загальна кількість **сформованих ІСІ, які досягли нормативу мінімального обсягу активів**, скоротилася (-2 фонди, або -0.1%) і на 30.09.2023 становила **1762**

Недержавні пенсійні фонди (НПФ)

Кількість **НПФ в управлінні** станом на 30.09.2023, за даними отриманої звітності, дорівнювала **53** (без урахування фонду НБУ), у тому числі 44 відкритих, три корпоративних і шість професійних. Активами НПФ управляла 31 КУА.

В **адмініструванні** 17-ти АНПФ-членів УАІБ на кінець вересня 2023 року, як і раніше, перебували **57 НПФ**: 47 відкритих, 4 корпоративних та 6 професійних.

Страхові компанії (СК)

Кількість **страхових компаній (СК), що передали свої активи в управління КУА**, із початку 2023 року не змінилася: у вересні одна КУА надавала такі послуги **одній** СК.

Активи в управлінні та ВЧА

Інститути спільного інвестування (ІСІ)

Сукупні загальні активи діючих ІСІ, що перебували в управлінні КУА та досягли нормативів, на кінець вересня 2023 року дорівнювали **598 280 млн грн**, за даними звітів фондів (+4.6% за 3-й квартал, +11.8% із початку року).¹ Річний приріст активів у вересні становив 9.7%.

Вартість чистих активів (ВЧА) усіх сформованих ІСІ за 3-й квартал 2023 року зросла на 6.4%, до **486 008 млн грн**, що відбулося завдяки як підвищенню вартості активів старіших фондів, зокрема серед відкритих та венчурних ІСІ, так і прискореному створенню нових венчурних КІФ. Із початку року ВЧА ІСІ додала 17.8%, а за останній рік у вересні – 16.2%.

Рух капіталу у відкритих ІСІ у 3-му кварталі 2023 року вперше з початку 2022 року був позитивним: **+0.7 млн грн**. Річний чистий відтік почав спадати й у вересні становив -38.3 млн грн.

Недержавні пенсійні фонди (НПФ)

Активи НПФ в управлінні КУА у липні-вересні прискорили зростання до +7.8%. Станом на 30.09.2023 вони сягнули **2 648 млн грн**. За рік у вересні ці активи зросли на 14.9%.

НПФ в адмініструванні членів УАІБ (незмінні 57 фондів) на кінець вересня 2023 року мали **2 673 млн грн** активів (+4.8% за 3-й квартал, +15.9% за рік).

Страхові компанії (СК)

Активи СК в управлінні КУА у липні-вересні 2023 року додали 7.7%, за 9 місяців 2023 року –29.1%, а за рік – 34.6%. Усього одна СК і далі залишалася з активами, переданими в управління КУА. Станом на 30.09.2023 ці активи дорівнювали майже **182 млн грн**.

¹ Кількість звітів діючих ІСІ за 2022 рік (станом на 31.12.2022), зокрема, інтервальних та венчурних, була меншою від звичайної/очікуваної, що

суттєво вплинуло на динаміку ВЧА (у т.ч. на її знак/напрямок: зменшення кількості звітів було відносно більшим у порівнянні зі скороченням активів).

2. Результати діяльності індустрії управління активами ІСІ

2.1. Кількість КУА та ІСІ

У 3-му кварталі 2023 року, в умовах продовження повномасштабної війни росії проти України, вітчизняна індустрія управління активами ІСІ продовжувала працювати, демонструючи певне зростання, попри незначне зменшення кількості учасників ринку.

Кількість діючих **компаній з управління активами** у липні-вересні зменшилася на дев'ять (-3.1%), до **285** на 30.09.2023 (рис. 1). За 3-й квартал нові КУА на ринок не виходили, за 9 місяців 2023 року нових КУА було три, а за останній рік – п'ять. Загалом, із початку року компаній поменшало на 15, за рік у вересні – на 23.

Компаній, що мали фонди в управлінні та подали звіти про свою діяльність за 3-й квартал 2023 року, було 257. Вони управляли від одного до 73-х ІСІ, а майже 99% таких компаній, як і раніше, управляли принаймні одним венчурним фондом.

Упродовж 3-го кварталу 2023 року було **зарєєстровано 19 нових ІСІ** (за перші 9 місяців – 29). Усі вони були венчурними фондами, 18 – корпоративними (КІФ), тобто одразу після реєстрації були визнані такими, що відбулися (досягли нормативу мінімального обсягу активів).

Загальна кількість **сформованих ІСІ, які досягли нормативу мінімального обсягу**

активів («визнаних»), у липні-вересні продовжувала несуттєво зменшуватися і на 30.09.2023 становила **1762** (-2 фонди, або -0.1%). Із них 1646 (понад 93%, як і раніше) були венчурними ІСІ. За 9 місяців із початку року їх побільшало на 20 (+1.1%), а за останній рік – на 5 (+0.3%).

Загалом, у 3-му кварталі 2023 року нормативу досягли 20 ІСІ (з початку року – 32), усі вони були венчурними, 18 – у формі КІФ.

З урахуванням фондів, що вийшли з ринку за 3-й квартал, кількість сформованих діючих фондів серед венчурних КІФ на кінець вересня 2023 року зросла на 14 (+1.4%), а з початку року та за рік – на 40 та 36 фондів відповідно. Венчурних пайових фондів (ПІФ) поменшало на 15 (-2.2%) за квартал, 21 та 29 фондів за останні 9 і 12 місяців відповідно (табл. 1). Врешті, венчурні КІФ становили 55.8% усіх сформованих ІСІ (після 55.0% у червні та 54.2% на початку року). Частка ж венчурних фондів у цілому залишалася незмінною з початку року – 93.4% (рис. 2). Станом на 30.09.2023 венчурних ІСІ всього було 1646 (-0.1% за 3-й квартал, +1.2% за 9 місяців, +0.4% за рік).

Кількість ІСІ, які ще не досягли нормативу мінімального розміру активів, тобто пайових фондів, у вересні 2023 року становила 49, або 2.7% від усіх ІСІ в управлінні (у червні – 2.6%).

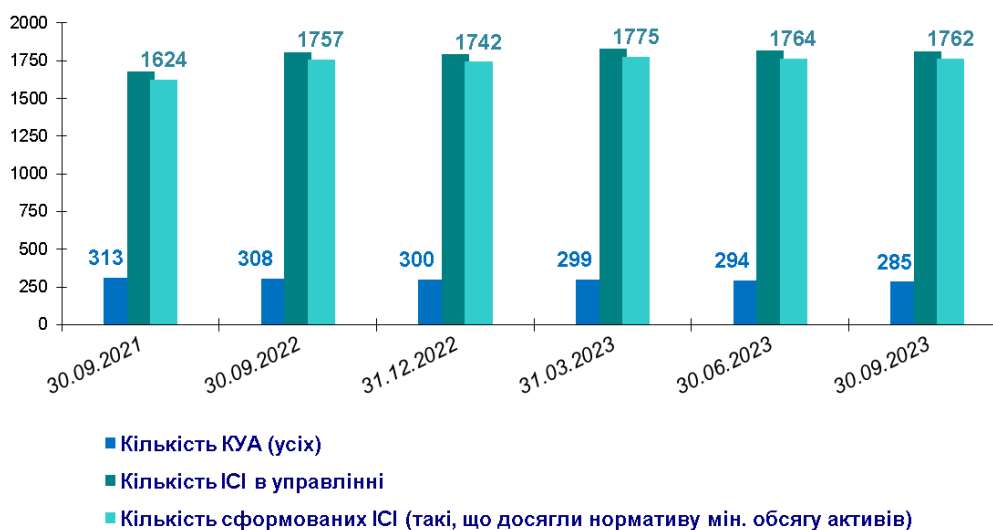

Рис. 1. Динаміка кількості КУА та ІСІ у 3-му кв. 2021-23 рр.

Таким чином, у 3-му кварталі 2023 року галузь ІСІ продовжувала помірно звужуватися, але її

кількісна динаміка з початку року та за останній рік залишалася позитивною – за рахунок нових венчурних КІФ.

У процесі ліквідації, за даними УАІБ, у вересні 2023 року загалом залишалися або розпочали його 80 фондів (4.5% від усіх визнаних ІСІ, після 4.7% у червні

та 4.4% на початку року). Серед них були: один відкритий, чотири інтервальних і два закритих диверсифікованих ПІФ, п'ять закритих недиверсифікованих ПІФ і два таких же КІФ, 64 венчурних ПІФ та два КІФ.

Таблиця 1. Динаміка кількості ІСІ, що досягли нормативів, за типами, видами та правовими формами, у 3-му кв. 2021-23 рр.

Дата / Період	Всього	ПІФ*									КІФ*		
		ВД*	ВС*	ІД*	ІС*	ЗД*	ЗН*	ЗС*	ЗК*	ЗВ*	ЗН*	ЗК*	ЗВ*
30.09.2021	1624	7	10	14	4	3	20	1	3	706	51	5	800
30.09.2022	1757	7	10	15	4	3	18	1	5	691	49	6	948
31.12.2022	1742	7	10	15	4	2	19	1	6	683	45	6	944
30.06.2023	1764	7	10	15	4	2	20	1	8	677	44	6	970
30.09.2023	1762	7	10	15	4	2	20	1	8	662	43	6	984
Зміна за 3-й квартал 2023 року	-2	0	0	0	0	0	0	0	0	-15	-1	0	14
	-0.1%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	-2.2%	-2.3%	0.0%	1.4%
Зміна з початку 2023 року	20	0	0	0	0	0	1	0	2	-21	-2	0	40
	1.1%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	5.3%	0.0%	33.3%	-3.1%	-4.4%	0.0%	4.2%
Зміна за рік	5	0	0	0	0	-1	2	0	3	-29	-6	0	36
	0.3%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	-33.3%	11.1%	0.0%	60.0%	-4.2%	-12.2%	0.0%	3.8%
Зміна за 2 роки	138	0	0	1	0	-1	0	0	5	-44	-8	1	184
	8.5%	0.0%	0.0%	7.1%	0.0%	-33.3%	0.0%	0.0%	166.7%	-6.2%	-15.7%	20.0%	23.0%

* ВД – відкриті диверсифіковані ІСІ, ВС – відкриті спеціалізовані, І – інтервальні диверсифіковані, ІС – інтервальні спеціалізовані, ЗД – закриті диверсифіковані, ЗН – закриті недиверсифіковані невенчурні, ЗС – закриті спеціалізовані, ЗК – закриті кваліфікаційні, ЗВ – закриті недиверсифіковані венчурні ІСІ.

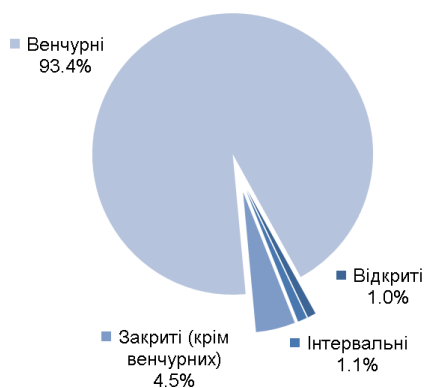

Рис. 2. ІСІ, що досягли нормативів, за типами фондів станом на 30.09.2023 р.

ІСІ з публічним розміщенням на кінець вересня 2023 року залишалася 75, як і у червні (табл. 2).

Кількість КУА, що управляють ІСІ з публічним розміщенням, зменшилася на одну, до 29.

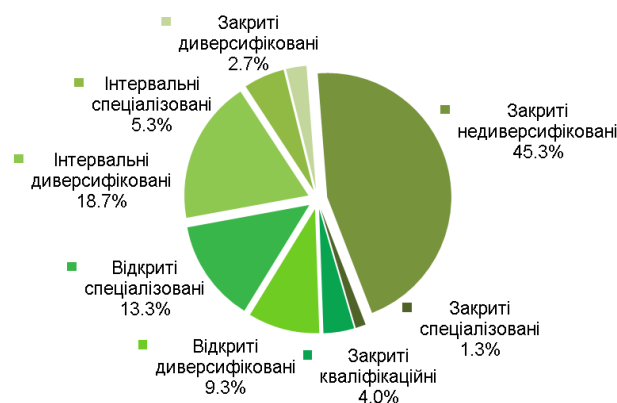

Рис. 3. ІСІ з публічним розміщенням станом на 30.09.2023 р.

Таблиця 2. Динаміка кількості ІСІ з публічним розміщенням у 3-му кв. 2021-23 рр.

Дата / Період	Всього	Відкриті			Інтервальні			Закриті				
		Д*	С*	Всього	Д*	С*	Всього	Д*	Н*	С*	К*	Всього
30.09.2021	80	7	10	17	13	4	17	3	39	1	3	46
30.09.2022	77	7	10	17	13	4	17	3	37	1	2	43
31.12.2022	77	7	10	17	15	4	19	1	36	1	1	41
30.06.2023	75	7	10	17	14	4	18	2	34	1	1	40
30.09.2023	75	7	10	17	14	4	18	2	34	1	3	40
Зміна за 3-й квартал 2023 року	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0
	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	200.0%	0.0%
Зміна з початку 2023 року	-2	0	0	0	-1	0	-1	1	-2	0	2	-1
	-2.6%	0.0%	0.0%	0.0%	-6.7%	0.0%	-5.3%	100.0%	-5.6%	0.0%	200.0%	-2.4%
Зміна за рік	-2	0	0	0	1	0	1	-1	-3	0	1	-3
	-2.6%	0.0%	0.0%	0.0%	7.7%	0.0%	5.9%	-33.3%	-8.1%	0.0%	50.0%	-7.0%
Зміна за 2 роки	-5	0	0	0	1	0	1	-1	-5	0	0	-6
	-6.3%	0.0%	0.0%	0.0%	7.7%	0.0%	5.9%	-33.3%	-12.8%	0.0%	0.0%	-13.0%

* Д - диверсифіковані, С - спеціалізовані, Н - недиверсифіковані, К - кваліфікаційні.

Диверсифікованих та спеціалізованих ІСІ з публічною емісією, що подали звіти за 3-й квартал 2023 року, було 30 (табл. 3, див. примітку **).

Склад фондів за класами активів² не змінився. До фондів акцій на кінець червня було віднесено 4 ІСІ – ті ж два відкритих та два інтервальних, що й на початку 2023 року. Станом на 30.09.2023, як і раніше, клас фондів акцій становив 13,3% усіх диверсифікованих і спеціалізованих ІСІ з публічним розміщенням (рис. 4).

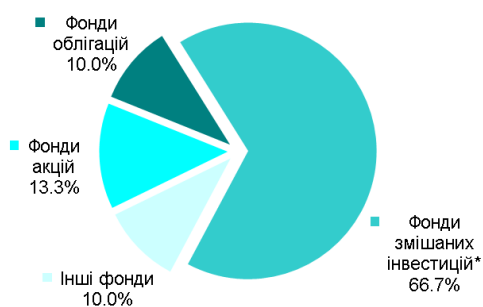

Рис. 4. Диверсифіковані ІСІ з публічною емісією за класами фондів станом на 30.09.2023 р.

Фонди облігацій у вересні 2023 року включали ті ж три відкритих ІСІ, що належали до цього класу у попередніх кварталах. Разом вони зберігали за собою

10.0% усіх диверсифікованих та спеціалізованих ІСІ з публічною емісією.

Фонди змішаних інвестицій – незмінні 20 ІСІ – це 9 відкритих, 8 інтервальних та три закритих фонди. Цей клас упродовж 9 місяців 2023 року становив дві третини від усіх диверсифікованих та спеціалізованих ІСІ з публічним розміщенням.

До «інших» фондів належали ті ж самі два відкритих та один інтервальний ІСІ (10.0%).

Таблиця 3. Динаміка диверсифікованих ІСІ з публічною емісією за класами фондів у 3-му кв. 2021-23 рр.

Дата / Період	Всього	Фонди акцій	Фонди облігацій	Фонди змішаних інвестицій*	Інші фонди
30.09.2021	32	1	2	26	3
30.09.2022	32	6	4	19	3
31.12.2022**	30	4	3	20	3
30.06.2023**	30	4	3	20	3
30.09.2023**	30	4	3	20	3
Зміна за 3-й квартал 2023 року	0	0	0	0	0
	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%
Зміна з початку 2023 року	0	0	0	0	0
	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%
Зміна за рік	-2	-2	-1	1	0
	-6.3%	-33.3%	-25.0%	5.3%	0.0%
Зміна за 2 роки	-2	3	1	-6	0
	-6.3%	300.0%	50.0%	-23.1%	0.0%

* Мають і акції, і облігації, і грошові кошти у своїх портфелях.

** Відсутні дані щодо двох диверсифікованих інтервальних ІСІ, один із яких належав до фондів акцій, інший - фондів облігацій станом на 30.09.2022.

² Див. Ренкінги «ІСІ (диверсифіковані публічні) - за класами фондів» та Методику ренкінгування КУА та ІСІ за результатами їхньої діяльності на сайті УАІБ: <http://www.uaib.com.ua>.

2.2. Регіональний розподіл КУА та ІСІ

У Києві та столичному регіоні за липень-вересень 2023 року загальна кількість **діючих КУА** зменшилася із 207 до 201 (рис. 5). У 3-му кварталі тут не було відкрито жодної нової компанії, як і в інших регіонах України. Загалом у ТОП-5 регіонах за чисельністю КУА на 30.09.2023 було на дев'ять компаній менше. На цьому тлі, частка Києва та області у регіональному розподілі КУА збільшилася з 70.4% у червні до 70.5% у вересні, адже скорочення кількості компаній тут було відносно меншим, ніж у деяких інших регіонах-лідерах. Вага Дніпра та області, зі зменшенням кількості компаній до 20 (-1), опустилася із 7.1% до 7.0%, зберігаючи другу позицію за часткою ринку за цим показником. Частка інших областей України, поза п'ятіркою лідерів, зростала далі – з 8.8% до 9.1%, хоча їхня кількість залишалася рівною 26.

Кількість **ІСІ в управлінні** у Києві та області у 3-му кварталі 2023 року зменшилася на 10 (-1.2%, після -18, або -1.3% за попередній квартал), до 1305 фондів. Загалом же по Україні вона скоротилася на 10 (-0.6%, після -13, -0.7%). Врешті, вага Києва та регіону за цим показником зменшилася з 73.1% до 72.6% (рис. 6). У Львові кількість діючих фондів продовжувала зростати: +4 фонди (+3.4%, після +2.6% за 2-й квартал), до 121-го. Вага міста та області за кількістю ІСІ за липень-вересень піднялася з 6.5% до 6.7%. Частка Дніпра та його регіону також знову підвищилася за квартал – із 6.0% до 6.2% – в умовах появи додаткових двох ІСІ (+1.8%). Частки Харкова та

області й Івано-Франківського регіону, як і кількість фондів у них, не змінилися. У регіонах України поза ТОП-5 кількість ІСІ, як і їхня вага, також залишалася загалом незмінною (92, ріст у межах 5.1%) ще з початку 2023 року.

У розподілі **активів ІСІ в управлінні** за регіонами у 3-му кварталі 2023 року частка найбільших регіонів у цілому також зменшилася, продовжуючи тренд попередніх кварталів. Відбувалося це знову за рахунок столичного регіону. Так, частка Києва скоротилася з 79.3% у червні до 78.4% у вересні, в умовах зменшення активів в управлінні у столиці та регіоні на 0.9% за квартал. В інших найбільших за активами ІСІ в управлінні регіонах активи зросли: у Львові та області – на 6.4%, а їхня частка – з 5.6% до майже 6%; у Дніпрі та області – на 5.6% та з 5.7% до 6.0% відповідно; у Харкові – на 0.8%, частка зросла у межах 4.6%; у Запоріжжі – на 1.1%, частка – у межах 1.6%. Регіони поза ТОП-5 збільшили сукупні активи в управлінні на 3.0% за 3-й квартал 2023 року, що підняло їхню вагу за цим показником із 3.2% у червні до 3.3% у вересні. На це суттєво вплинуло, зокрема, зростання активів ІСІ в Івано-Франківську та області на 6.3%, а також на Закарпатті на 12.3%.

Таким чином, у липні-вересні концентрація галузі управління активами ІСІ у Топ-5-областях послаблювалася далі, зберігаючи тенденцію від початку 2023 року.

Рис. 5. Регіональний розподіл кількості КУА станом на 30.09.2023 р.

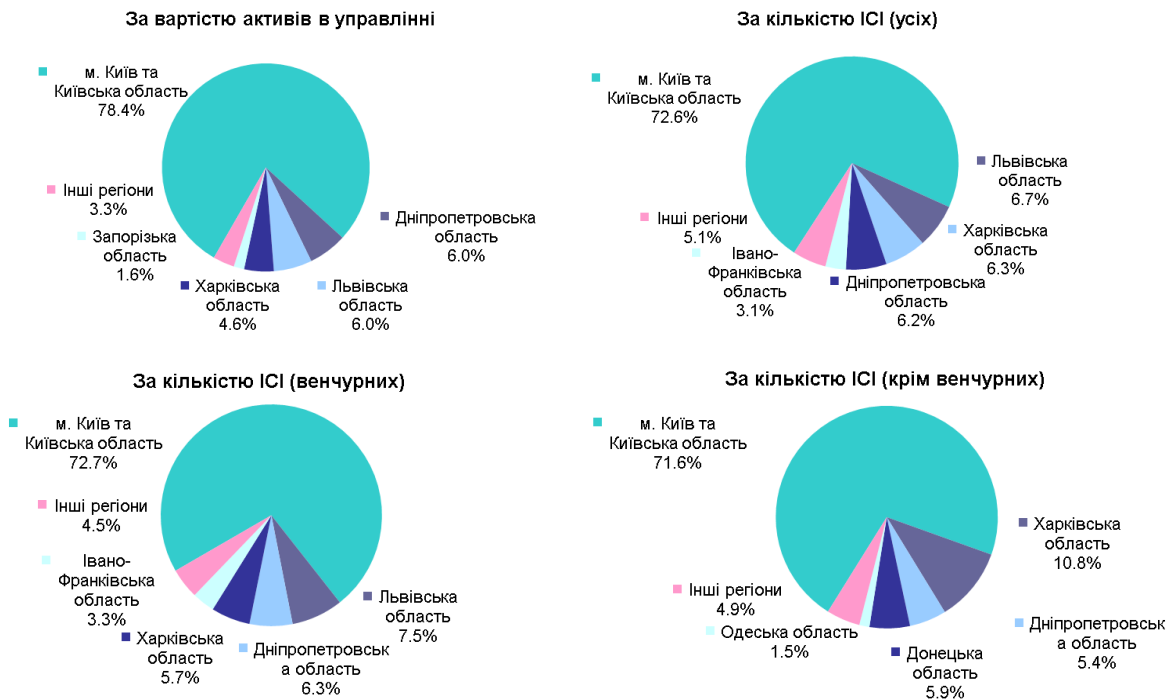

Рис. 6. Регіональний розподіл ІСІ за кількістю та вартістю їхніх активів в управлінні станом на 30.09.2023 р.

2.3. Вартість активів та чистих активів ІСІ

Сукупні загальні активи діючих ІСІ, що перебували в управлінні КУА та досягли нормативів (сформованих, «визнаних» ІСІ), на кінець вересня 2023 року дорівнювали **598 280 млн грн**, за даними звітів фондів (рис. 7). За 3-й квартал вони зросли загалом на 4.6%, а з початку 2023 року –

на 11.8%³. Річний приріст активів на кінець вересня становив 9.7%, а за останні два роки, включно з 19-ма місяцями повномасштабної війни РФ проти України і 6-ма місяцями зупинки регулятором діяльності та звітування фондів і профучасників у 2022 році, активи сформованих ІСІ збільшилися на 20.6%.

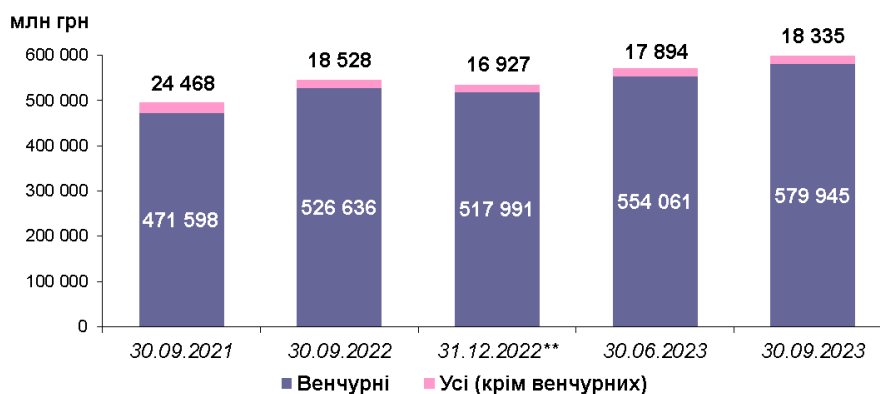

Рис. 7. Динаміка вартості активів ІСІ у 3-му кварталі 2021-23 рр.

³ Кількість звітів діючих ІСІ за 2022 рік (станом на 31.12.2022), зокрема, інтервальних та венчурних, була меншою від звичайної/очікуваної, що суттєво вплинуло на динаміку ВЧА.

Зростання вартості активів сформованих ІСІ у липні-вересні 2023 року, як і у попередньому кварталі, відбулося в усіх секторах фондів, окрім закритих із публічним розміщенням. Відносно найбільше за цей період зросли *відкриті* ІСІ (+4.9%), несуттєво відставали від них – *венчурні* (+4.7%). В останніх позитивній динаміці активів не завадило деяке подальше зменшення кількості звітів (-0.3%). Станом на 30.09.2023 загальні активи *венчурних* фондів становили 579 945 млн грн.

Активи незмінних 16-ти *відкритих* фондів зростали другий квартал поспіль, після затяжного спаду. У динаміці з початку 2023 року вони теж вийшли у позитивну зону, проте за останній рік і два роки на кінець вересня все ще мали двознакове скорочення. Станом на 30.09.2023 цей сектор мав майже 152 млн грн активів.

Вартість чистих активів (ВЧА) усіх сформованих ІСІ у 3-му кварталі 2023 року зросла на 6.4%, до 486 008 млн грн. Це відбулося завдяки як підвищенню вартості активів старіших фондів, зокрема серед відкритих та венчурних ІСІ, так і прискореному створенню нових венчурних КІФ і незважаючи на загальне зменшення кількості (звітів)

фондів за цей період. Із початку року сукупна ВЧА ІСІ додала 17.8%, за останній рік у вересні – 16.2%, а за два роки – 30.3%.

Як і для загальних активів сформованих ІСІ, зростання їхньої сукупної ВЧА відбулося в усіх секторах, окрім закритих фондів із публічним розміщенням. Найшвидше знову зросли чисті активи *венчурних* фондів (+6.7% за квартал). За 9 місяців 2023 року вони додали 18.3%, а за рік – 17.1%. На дворічному проміжку ВЧА венчурних ІСІ зросла на 34.2%, цілком забезпечивши збільшення усієї галузі за цей період. На кінець вересня чисті активи *венчурних* фондів становили 468 738 млн грн, або 96.4% сукупної ВЧА усіх ІСІ.

Відкриті ІСІ додали 5.0% чистих активів за 3-й квартал, що забезпечило приріст на 4.0% із початку 2023 року. Річна динаміка залишалася негативною: із вересня 2022 року сектор втратив 13.8% ВЧА. За два роки вона опустилася на 15.1%. Квартальне зростання сектору відбулося в умовах чистого притоку капіталу та висхідної динаміки фондового ринку у липні-вересні (за індексом УБ). Станом на 30.09.2023 чисті активи сектору становили майже 152 млн грн.

Таблиця 4. Динаміка ВЧА ІСІ у розрізі типів фондів у 3-му кварталі 2022-23 рр., млн грн

Фонди	30.09.2022	31.12.2022**	30.06.2023	30.09.2023	Зміна за 3-й квартал 2023 року	Зміна з початку 2023 року	Зміна за рік
Відкриті	176.3	146.1	144.8	151.9	4.9%	4.0%	-13.8%
Інтервальні	64.8	60.0	60.3	62.7	3.9%	4.5%	-3.3%
Закриті (крім венчурних), у т. ч.:	18 286.5	16 721.3	17 688.7	18 120.3	2.4%	8.4%	-0.9%
з публічною емісією	5 173.5	4 631.8	4 604.0	4 464.4	-3.0%	-3.6%	-13.7%
з приватною емісією	13 113.1	12 089.5	13 084.7	13 655.9	4.4%	13.0%	4.1%
Усі (крім венчурних)	18 527.7	16 927.4	17 893.9	18 334.9	2.5%	8.3%	-1.0%
Венчурні	526 635.6	517 991.0	554 061.4	579 945.3	4.7%	12.0%	10.1%
Усі (з венчурними)	545 163.3	534 918.4	571 955.2	598 280.2	4.6%	11.8%	9.7%

* Діючі ІСІ, які досягли нормативу мінімального обсягу активів (були визнані такими, що відбулися), перебувають в управлінні КУА та надали звітність за відповідний період (на звітну дату).** Скориговано значення для відкритих та інтервальних фондів.

** Кількість звітів діючих ІСІ, зокрема, інтервальних та венчурних, була меншою від звичайної/очікуваної, що суттєво вплинуло на динаміку ВЧА (у т.ч. на її знак/напрямок: зменшення кількості звітів було відносно більшим у порівнянні зі скороченням активів). Активи НПФ - за даними звітів 51-го фонду з 57 НПФ в управлінні загалом.

Інтервальні ІСІ у вересні 2023 року мали ВЧА на 3.9% більшу, ніж у червні (без урахування двох фондів, звіти яких за попередній квартал були відсутні, приріст для решти 12 фондів становив 3.1%). Із початку року чисті активи сектору додали 4.4%, а за

рік – втратили 3.3%. За два роки ВЧА тут зменшилася на понад 40%.

Закриті ІСІ з приватним розміщенням (крім венчурних), звітів яких за 3-й квартал 2023 року було на один більше (+2.7%), ніж за 2-й, за липень-вересень наростили чисті активи на 2.1%. Із початку року

приріст сягнув 8.4%, а за рік у вересні був незначний спад (-0.4%). Дворічний результат також був від'ємним: сектор втратив понад чверть ВЧА, що частково зумовлено високою базою порівняння.

Закриті ІСІ з публічним розміщенням, за незмінної кількості звітів цих фондів порівняно з попереднім кварталом, у липні-вересні знову були єдиним сектором, що зазнав зниження сукупної ВЧА – на 3.5% (після -1.9% за 2-й квартал). Із початку 2023 року чисті активи цих ІСІ зменшилися на 5.0%, за рік

– на 12.6%, а за два роки сектор скоротився майже на третину.

Слабше зростання ВЧА усіх секторів ІСІ, крім венчурних, у порівнянні з останніми, а також скорочення чистих активів у закритих фондах із публічним розміщенням у 3-му кварталі 2023 року, як і у попередньому, призвело до подальшого зменшення частки *невенчурних* фондів у сукупній ВЧА усіх ІСІ – із 3.76% до 3.55%. Частка відкритих ІСІ залишалася у межах 0.03% (рис. 8). Вага *венчурних* фондів підвищилася із 96.2% до 96.4%.

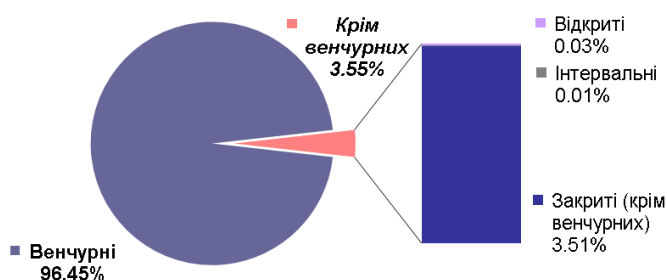

Рис. 8. Розподіл ВЧА ІСІ за типами фондів станом на 30.09.2023 р.

2.4. Чистий притік/відтік капіталу у відкритих ІСІ

У липні-вересні 2023 року українські відкриті ІСІ продовжували працювати в умовах воєнного стану в Україні, попри який динаміка руху капіталу в секторі почала покращуватися.

У липні чистий відтік із відкритих фондів послабився майже у шість разів порівняно з червнем (до -0.3 млн грн), а серпневий чистий притік у розмірі

1.1 млн грн компенсував не лише липневі втрати, а й незначний відтік у вересні (-0.1 млн грн, рис. 9). При цьому у липні-серпні практично 100% щомісячного притоку/відтоку припадало на один фонд, а у вересні кілька фондів мали різнобічні результати, що майже збалансувало сукупний показник сектору за місяць.

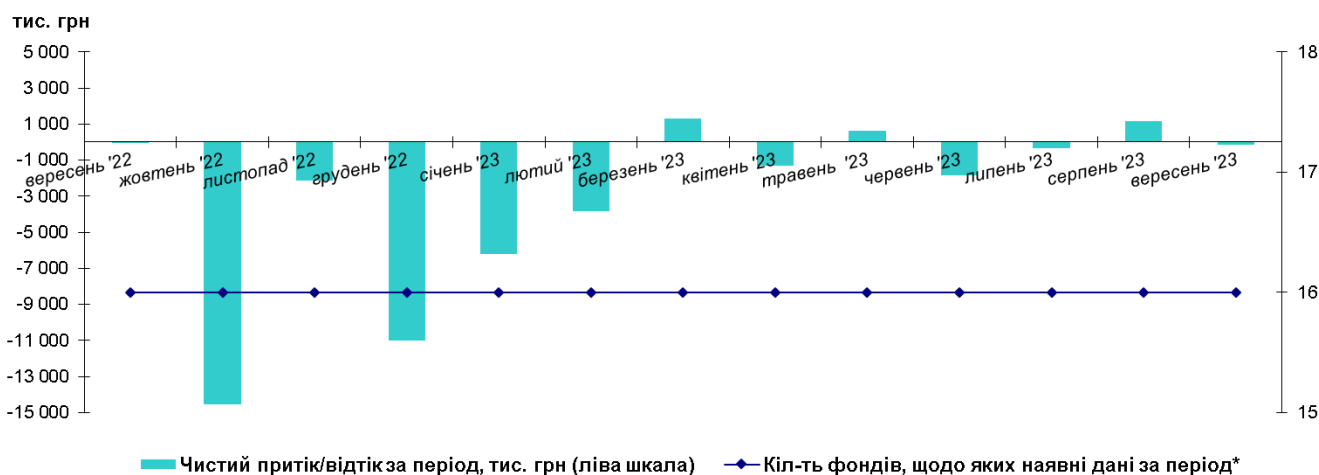

Рис. 9. Щомісячний чистий притік/відтік капіталу відкритих ІСІ у вересні 2022-23 рр. (за щоденними даними)

Липневий незначний відтік відбувався у кілька хвиль, починаючи з моменту після локальної корекції ринку (за індексом УБ), на висхідному тренді, що тривав до кінця місяця. Після піку на початку серпня відбувся невеликий відтік, що дозволив інвесторам зафіксувати прибуток за наслідками липневого зростання ринку. Далі ж бічний тренд серпня супроводжувався ще меншими обсягами відтоку з кількох фондів, але наприкінці місяця лідер сектору за рухом капіталу отримав значний притік, що передувало подальшому зростанню ринку у вересні. Наприкінці кварталу, після стрибка індексу УБ на 22% лише за добу, інвестори кількох відкритих фондів продали КУА частину своїх сертифікатів, але водночас в одному з фондів відбувся відносно суттєвий притік коштів інвесторів.

У липні 2023 року рух капіталу зафіксовано тільки в одному фонді, а впродовж серпня-вересня – у

5-6-ти відкритих ІСІ. У цілому, у 3-му кварталі, як і у 2-му, рух капіталу відбувався у 7-ми фондах, із них 5 фондів мали чистий відтік, два – доволі значний притік. Один із них (фонд змішаних інвестицій) мав квартальний чистий притік, що перевищив сукупний результат для всього сектору.

Загалом, **рух капіталу у відкритих ІСІ** у 3-му кварталі 2023 року вперше з початку 2022 року був позитивним, хоч і незначним: **+0.7 млн грн**, після відтоку 2.5 млн грн за попередній квартал (рис. 10). При цьому за 3-й квартал, як і за попередній, у секторі зменшилася кількість місцевих роздрібних інвесторів, але їхні кошти у ВЧА сектору збільшилися, чому сприяло зростання фондового ринку.

Річний чистий відтік почав спадати й на кінець вересня становив -38.3 млн грн, після -39.0 млн грн у червні.

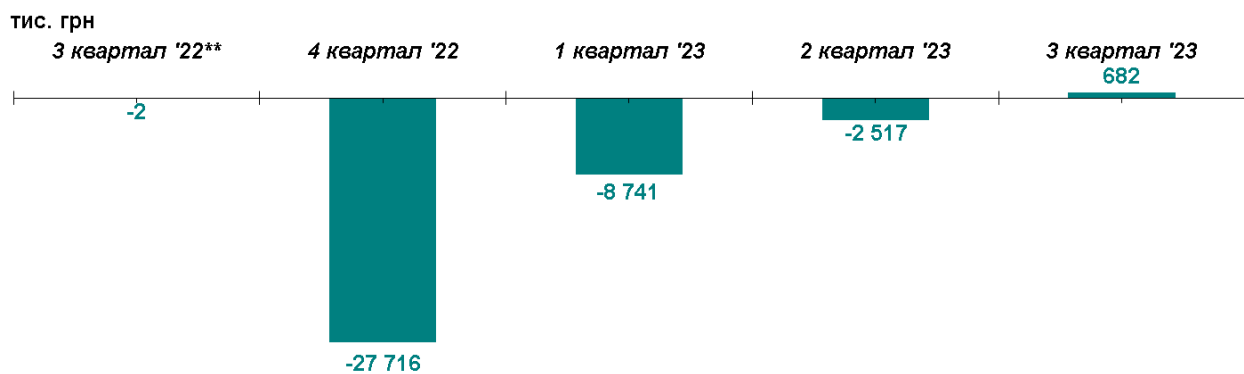

Рис. 10. Чистий притік/відтік капіталу відкритих ІСІ у 3-му кварталі 2022-23 рр., поквартально

** Розміщення та викуп ЦП ІСІ були зупинені НКЦПФР із 24.02.2022 до 22.08.2022 у зв'язку з воєнним станом в Україні.

У Європейському Союзі у 3-му кварталі 2023 року притік капіталу до індустрії колективних інвестицій дещо послабився, з урахуванням оновлених даних EFAMA ⁴. **За липень-вересень 2023 року індустрія інвестиційних фондів ЄС отримала чистий притік капіталу в розмірі 35 млрд євро** (після +43 млрд євро за попередній квартал та -139 млрд євро рік тому).

UCITS⁵-фонди у цей період, завдяки позитивній динаміці липня-серпня, отримали чистий притік, що становив **29 млрд євро** (після нульового результату у 2-му кварталі та -124 млрд євро рік тому).

AIF⁶-фонди другий квартал поспіль отримали чистий притік капіталу: **+6 млрд євро** (після +43 млрд євро за 2-й квартал та -14 млрд євро рік тому).

⁴ За наявними даними щодо 29-ти країн, асоціації яких є членами EFAMA (24 країни-члени ЄС, у т. ч. Польща (колишній член EFAMA), а також Великобританія, Ліхтенштейн, Норвегія, Швейцарія і Туреччина) – див. [EFAMA INVESTMENT FUND INDUSTRY FACT SHEET. JUNE 2023 DATA](http://www.efama.org) та [EFAMA INVESTMENT FUND INDUSTRY FACT SHEET. SEPTEMBER 2023 DATA](http://www.efama.org) на сайті EFAMA: <http://www.efama.org>.

⁵ У цьому контексті довгострокові фонди UCITS – усі класи UCITS, окрім фондів грошового ринку. UCITS (Undertakings for Collective Investment in Transferable Securities) – підприємства з колективного (спільного) інвестування в оборотні цінні папери (такі, що перебувають в обігу на регульованих ринках); є

відкритими фондами із публічним розміщенням жорсткими вимогами до складу, якості, ліквідності та структури активів. Регулюються відповідною Директивою (Directive 2009/65/EC від 13 липня 2009, зі змінами згідно з Directive 2014/91/EU від 23 липня 2014) та іншими пов'язаними актами законодавства ЄС. Є найбільш подібними до українських відкритих ІСІ (диверсифікованих та спеціалізованих, з публічним розміщенням).

⁶ AIF (Alternative Investment Funds) – фонди альтернативних інвестицій; фактично включають усі інші регульовані фонди, що не є UCITS. Компанії, що здійснюють управління такими фондами, регулюються Директивою AIFMD

Серед UCITS найбільші квартальні продажі цього разу мали *фонди грошового ринку*: +39 млрд євро (після +5 млрд євро за 2-й квартал та -14 млрд євро рік тому). *Фонди облігацій* за 3-й квартал 2023 року отримали додаткові 19 млрд євро (після +33 млрд євро за 2-й та -21 млрд євро рік тому). Натомість, у *фондах акцій* тривав відтік: -4 млрд євро за липень-вересень (після -13 млрд євро за 2-й квартал, -73 млрд євро рік тому). Але найбільшим був чистий відтік із *фондів змішаних активів*, що посилювався далі: -23 млрд євро, після -21 млрд євро за 2-й квартал (-13 млрд євро рік тому).

Серед AIF квартальний чистий відтік капіталу у липні-вересні мали тільки *фонди акцій*: -3 млрд євро (після -19 млрд євро у 2-му кварталі й -28 млрд євро рік тому). *Фонди змішаних активів* залучили додаткових 7 млрд євро (після +16 млрд євро за 2-й квартал і +2 млрд євро рік тому). *Фонди облігацій* також у цей

період мали притік капіталу: +1 млрд євро (після +8 млрд євро за попередній квартал і -12 млрд євро рік тому); незначні чисті продажі також отримали й *фонди нерухомості*: +2 млрд євро (після +4 млрд євро, +5 млрд євро відповідно). «Інші» *фонди*⁷ – найбільша категорія серед AIF за чистими активами – у 3-му кварталі 2023 року «вийшли в нуль» за чистим рухом капіталу (після +35 млрд євро за 2-й квартал і +20 млрд євро рік тому).

За перші 9 місяців 2023 року фонди у ЄС та ЄЕЗ додатково залучили 146 млрд євро, із них у категорії UCITS – 103 млрд євро.

Чисті активи UCITS та AIF у 3-му кварталі 2023 року втратили 0.5%, а з початку року – додали 3.3% (зокрема UCITS – 4.6%), що відбулося переважно завдяки зростанню ринків капіталу. *Сукупна ВЧА фондів у ЄС та ЄЕЗ* на кінець вересня становила 19.7 трлн євро, з яких понад 63%, як і раніше, було в UCITS.

2.5. Інвестори ІСІ

У 3-му кварталі 2023 року суттєвих змін у структурі власності ІСІ в цілому та за секторами фондів не відбулося. Найпомітнішим було зростання частки індивідуальних інвесторів, що тривало не перший квартал, зокрема у венчурних ІСІ.

Загалом, в усіх ІСІ разом, частка найбільшої категорії інвесторів (за чистими активами, що їм належать), **юридичних осіб-резидентів**, дедалі зменшувалася: із 45.0% у червні до 44.4% у вересні. Це, як і у попередніх кварталах, відбулося через відносно слабше зростання коштів цих інвесторів (у венчурних ІСІ) порівняно з іншими категоріями, зокрема, із місцевими індивідуальними інвесторами, – на 5.1%.

За секторами ІСІ, кошти цих інвесторів у 2-му кварталі зросли знову тільки у *відкритих* (+8.9%) та у *венчурних* ІСІ (+5.3%). У *відкритих* ІСІ частка коштів юридичних осіб-резидентів, відповідно, продовжувала збільшуватися: із 8.3% у червні до 8.6% у вересні (рис. 11). Найбільшу ж частку компанії-резиденти України на кінець 3-го кварталу 2023 року зберігали у *закритих ІСІ з публічним розміщенням*: 74.6% (після 74.3% у червні та 74.9% на початку року).

Другу найбільшу частку вони й далі мали у *венчурних ІСІ*: 45.1% (після 45.7% у 2-му кварталі).

Фізичні особи-резиденти у 3-му кварталі 2023 року продовжували нарощувати свої кошти в ІСІ усіх типів. У цілому, сукупна вартість вкладень цих інвесторів зросла на 9.3% (після +7.4% за 2-й квартал), що забезпечило понад 49% квартального приросту ВЧА ІСІ в цілому. Тенденція збільшення частки фізичних осіб-резидентів у ВЧА всіх ІСІ разом зберігалася: після 32.7% на початку 2023 року і 34.1% у червні вона зросла до 35.0% у вересні.

Сукупна вартість інвестицій цих учасників у *венчурних* ІСІ за липень-вересень збільшилася на 10.0%, що сприяло подальшому підвищенню їхньої ваги у ВЧА сектору з 32.6% до 33.6%.

У *відкритих* ІСІ сукупна вартість вкладень роздрібних інвесторів-резидентів за 3-й квартал зросла на 4.9%, що було дещо слабше за загальний ріст ВЧА сектору, а отже призвело до подальшого зменшення їхньої частки з 85.3% у червні до 85.2% у вересні (86.3% на початку 2023 року).

(Directive 2011/61/EU of 8 June 2011). Більшість українських ІСІ за своїми характеристиками подібні саме на AIF.

⁷ Ця категорія AIF включає фонди грошового ринку, гарантовані фонди, ARIS-фонди (фонди інноваційних стратегій абсолютного доходу) та решту інших AIF-фондів.

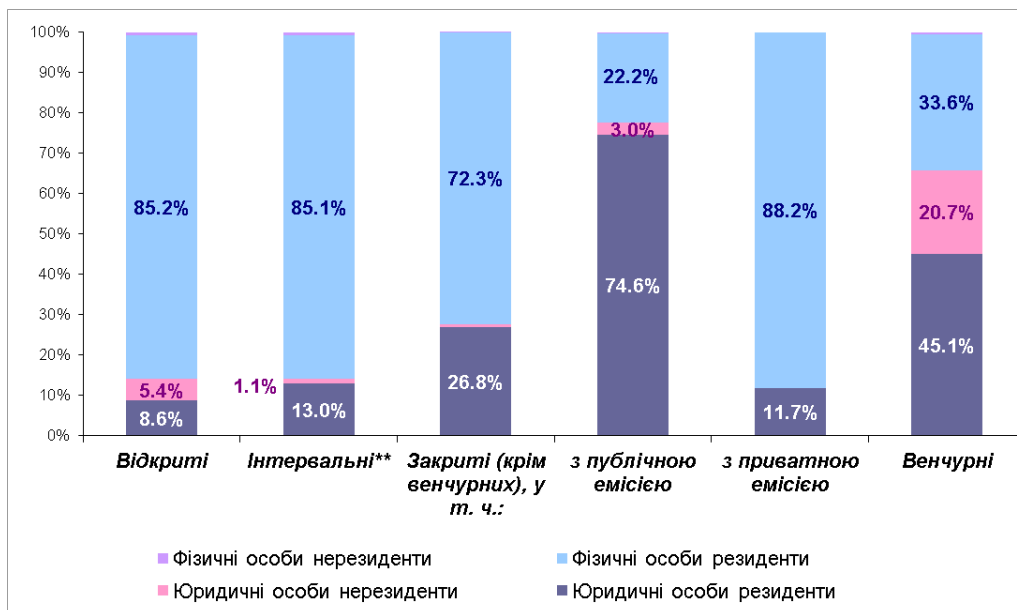

Рис. 11. Вкладення в ІСІ за категоріями інвесторів станом на 30.09.2023 року, частка у ВЧА⁸

Сукупні кошти усіх **іноземних інвесторів** в ІСІ за 3-й квартал 2023 року збільшилася на 4.6% (після +5.0% за 2-й). Це відбулося переважно за рахунок компаній-нерезидентів (+4.5%), але у відносних темпах, як і у 2-му кварталі, більше зросли кошти індивідуальних інвесторів – нерезидентів (+7.8%). За секторами, зростання коштів нерезидентів відбулося переважно у **венчурних** фондах, а також несуттєво – у **відкритих** та **інтервальних ІСІ**, у той час як у **закритих (крім венчурних)** вони дещо скоротилися за рахунок індивідуальних інвесторів. У **венчурних** фондах нерезиденти наростили свої кошти на 4.6% (після +5.0% за 2-й квартал), але їхня частка у сукупній ВЧА, на тлі стрімкішого зростання коштів фізичних осіб-резидентів, і далі зменшувалася: із 22.0% на початку 2023 року й 21.7% у червні до 21.3%

у вересні. В усіх ІСІ в цілому вона зменшилася, відповідно, з 21.2% та 20.9% до 20.5%.

На кінець вересня 2023 року 97.5% іноземних вкладень в усіх ІСІ в цілому утримували **компанії-нерезиденти** (після 97.8% на початку року), а 99.8% їхніх коштів, як і раніше, перебували у **венчурних ІСІ**. У **відкритих** фондах сукупна вартість інвестицій цих учасників у 3-му кварталі зросла тільки на 0.7% (усіх нерезидентів – на 1.2%), тож їхня вага зменшувалася далі – з 5.6% у червні до 5.4% у вересні (проте зросла з 5.2% на початку 2023 року).

Кількість інвесторів ІСІ на 30.09.2023 року становила **281 308** (табл. 5)*. Із них майже 99% були фізичними особами - резидентами України, 96.2% – учасниками інтервальних фондів⁹, 0.6% – відкритих, 1.5% – венчурних.

Таблиця 5. Інвестори ІСІ за категоріями, кількість та частка у загальній кількості, станом на 30.09.2023 р.

Фонди	Юридичні особи				Фізичні особи				РАЗОМ	Q3 2023*
	резиденти		нерезиденти		резиденти		нерезиденти			
Відкриті	22	1.35%	2	0.12%	1 604	98.34%	3	0.18%	1 631	-0.9%
Інтервальні*	19	0.01%	1	0.00%	270 444	99.99%	19	0.01%	270 483	91.3%
Закриті (крім венчурних), у т. ч.:	346	7.03%	7	0.14%	4 558	92.66%	8	0.16%	4 919	6.4%
з публічною емісією	168	4.70%	4	0.11%	3 397	94.97%	8	0.22%	3 577	-0.6%
з приватною емісією	178	13.26%	3	0.22%	1 161	86.51%	0	0.00%	1 342	31.2%
Усі (крім венчурних)	387	0.14%	10	0.00%	276 606	99.85%	30	0.01%	277 033	87.6%
Венчурні	2 045	47.84%	329	7.70%	1 871	43.77%	30	0.70%	4 275	-2.2%
Усі (з венчурними)	2 432	0.86%	339	0.12%	278 477	98.99%	60	0.02%	281 308	85.0%

* Додалися дані двох із 14-ти діючих інтервальних ІСІ, зі значною кількістю інвесторів.

⁸ Без урахування цінних паперів фондів на пред'явника, що перебувають в обігу.

⁹ Це пов'язано з діяльністю кількох фондів, які з колишніх взаємних фондів було реорганізовано в інтервальні ІСІ та які мають відносно дуже багато дрібних інвесторів.

Стрімке зростання за 3-й квартал 2023 року загальної кількості інвесторів ІСІ та учасників інтервальних фондів зокрема зумовлено появою звітних даних двох фондів у цьому секторі за цей період та великою кількістю учасників у них.

У цьому кварталі, як і у попередньому, суттєво зросла кількість інвесторів у закритих ІСІ з приватним розміщенням (крім венчурних): +31.2% (+319). Це знову відбулося за рахунок активного залучення учасників до двох фондів цієї категорії.

У венчурних фондах за 3-й квартал кількість інвесторів зменшилася на 2.2% (98), після зростання на 4.2% у 2-му. Станом на 30.09.2023 всього їх було 4 275 у цьому секторі.

У відкритих ІСІ кількість інвесторів у липні-вересні зменшилася на 14 (-0.9%, після -0.3% за 2-й квартал), до 1 631.

За категоріями учасників, кількість українських резидентів - корпоративних інвесторів за 3-й квартал 2023 року несуттєво зросла тільки у закритих фондах із приватним розміщенням (крім венчурних): +4, або +2.3%. У закритих ІСІ з публічним розміщенням їх поменшало на два (-1.2%, після +1.2% за 2-й квартал). У венчурних фондах таких інвесторів стало менше на 113 (-5.2%, після +5.5%). В усіх ІСІ разом їхня кількість зменшилася на 111 (-4.4%, після +4.8%).

Фізичних осіб-резидентів у відкритих ІСІ за липень-вересень 2023 року поменшало на 14 (-0.9%),

після -0.4% за 2-й квартал). Їхня кількість також продовжувала скорочуватися і у закритих ІСІ із публічним розміщенням – на 21 за 3-й квартал (-0.6%, після -0.3% у 2-му). Натомість, у закритих фондах із приватним розміщенням (крім венчурних) кількість таких інвесторів зросла на 315 (+37.2%, після +378.0%), при збільшенні кількості квартальних звітів цих фондів іще на один. У венчурних фондах їхня кількість зросла на 32 (+1.7%, після +3.4%), при зменшенні кількості звітів цих ІСІ на 0.3%.

Нерезидентів серед інвесторів ІСІ за липень-вересень 2023 року стало загалом менше на одного (-0.3%, після -3.8% за 2-й квартал). Це відбулося при «технічному» збільшенні кількості **фізичних осіб-іноземців** в інтервальних ІСІ на 16 (через поновлення кількості їхніх звітів до типової), а також – зменшенні кількості **компаній-нерезидентів** на 17 у венчурних фондах (-4.9%, після +0.6% за 2-й квартал).

Венчурні ІСІ й далі мали найбільшу кількість і частку інвесторів-нерезидентів: на кінець вересня 2023 року їх було 359, або 8.4% усіх учасників фондів у цьому секторі (після 8.6% у червні). Із них 7.7% становили корпоративні інвестори (після 7.9%).

У відкритих ІСІ кількість інвесторів-нерезидентів – як корпоративних, так і індивідуальних – залишалася незмінною упродовж усіх 9 місяців 2023 року і становила загалом п'ять (0.3% усіх учасників фондів у секторі, як і раніше).

2.6. Структура активів ІСІ

У структурі активів ІСІ у 3-му кварталі 2023 року частка цінних паперів та деривативів продовжувала скорочуватися у фондах закритого типу (венчурних та з публічним розміщенням), а також в інтервальних (табл. 6).

Натомість, у відкритих ІСІ вона зростала другий квартал поспіль, а у закритих ІСІ з публічним розміщенням – вперше за останній рік. В останніх зменшилася лише сукупна вартість інвестицій у **корпоративних облігаціях**, у венчурних фондах –

в **акціях**, а також в «інших» цінних паперах і деривативах.

У відкритих та інтервальних ІСІ сукупна вартість інвестицій у всіх наявних видах ЦП збільшилася, а незначне скорочення їх частки в інтервальних фондах було зумовлено дещо стрімкішим зростанням інших складових активів цих ІСІ.

Сукупна вартість усіх цінних паперів і деривативів в активах ІСІ у цілому за 3-й квартал 2023 року зросла на 3.5% (після -3.4% за 2-й).

Таблиця 6. Зміни у структурі агрегованих портфелів ICI за типами фондів у 3-му кварталі 2023 року

Вид активу / Тип ICI / Зміна за квартал	Відкриті		Інтервальні		Закриті - з публ. проп.		Закриті - з прив. проп.		Венчурні	
	проц. п.	%	проц. п.	%	проц. п.	%	проц. п.	%	проц. п.	%
Інші активи (у т. ч. ДЗ та КП)	1.36	91.4%	0.19	0.9%	2.73	3.2%	1.87	2.4%	-0.13	-0.1%
Нерухомість	-	-	-	-	0.00	0.03	-0.42	-4.4%	-0.06	-1.3%
Грошові кошти та банківські депозити	-3.92	-8.7%	-0.16	-1.1%	-0.18	-15.2%	-1.57	-47.5%	0.25	13.1%
Банківські метали	-0.06	-6.4%	-	-	0.00	1.3%	-	-	0.00	-6.3%
Облігації державні (у т.ч. ОВДП)	2.22	5.7%	1.03	2.1%	0.59	11.0%	0.37	121.6%	0.18	46.1%
Облігації місцевих позик	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Акції	0.37	3.4%	-0.85	-6.3%	0.11	3.9%	-0.16	-2.8%	-0.12	-8.3%
Корпоративні облігації	0.02	0.7%	-0.20	-8.3%	-0.24	-13.0%	-0.07	-3.2%	-0.08	-3.2%
Векселі	-	-	-	-	-	-	-0.01	-4.9%	0.07	9.8%
Інші ЦП та деривативи	-	-	-	-	-3.01	-100.0%	0.00	-4.2%	-0.11	-8.8%
Цінні папери та деривативи	2.61	5.0%	-0.02	0.0%	-2.55	-19.6%	0.12	1.4%	-0.06	-1.0%

Відкриті фонди за липень-вересень 2023 року збільшили частку інструментів ринків капіталу у своїх активах із 52.6% до 55.2% (на початку року – 54%). В інтервальних ICI вага цінних паперів залишалася у межах 64.5% (на початку року – 61%) – як і раніше,

найбільша серед усіх секторів ICI. В обох цих секторах серед цінних паперів найбільшу частку зберігали **державні облігації (у т.ч. ОВДП)** – 41.4% у відкритих та 49.7% в інтервальних фондах (рис. 12).

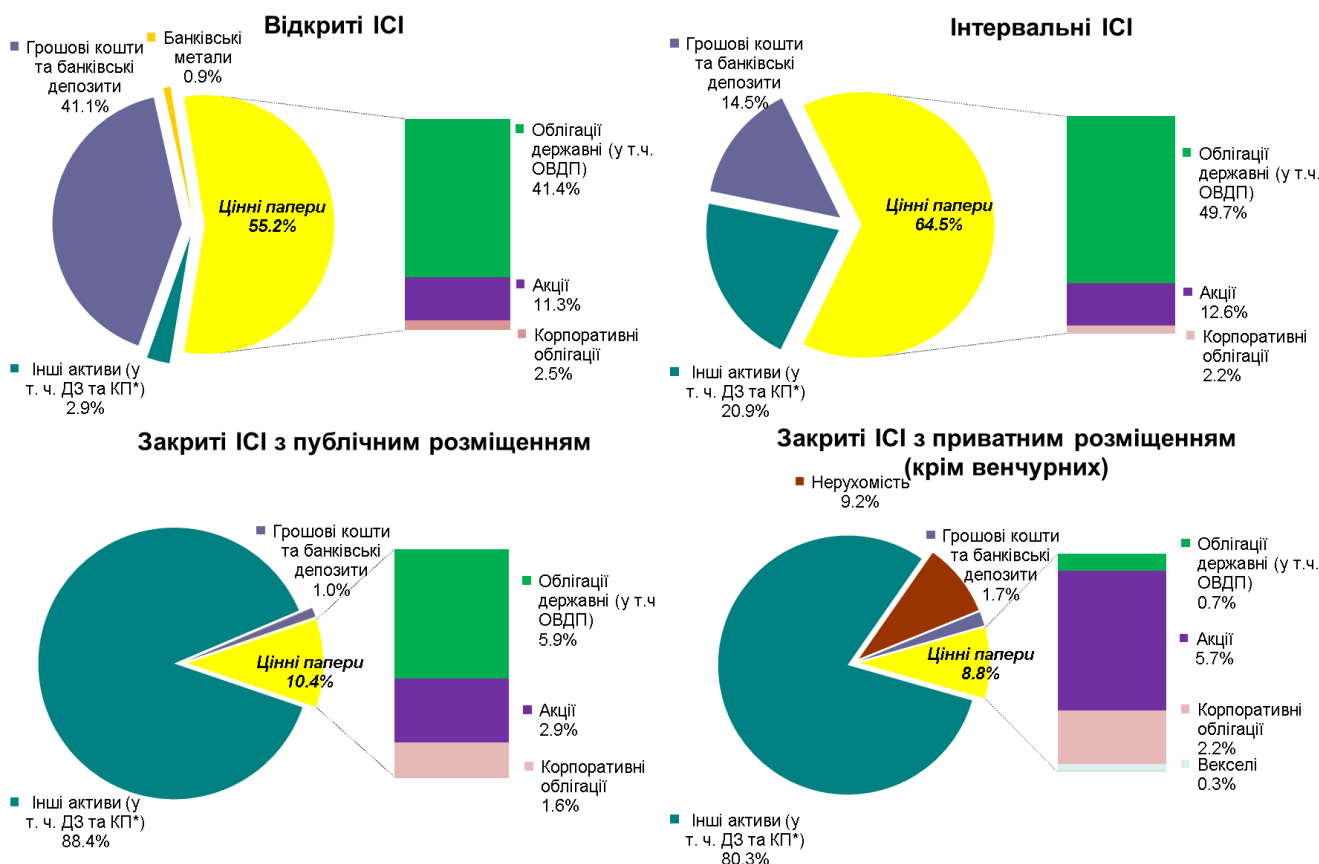

Рис. 12. Структура активів ICI за типами фондів станом на 30.09.2023 р.

ОВДП та державні облігації загалом у 3-му кварталі 2023 року збільшилися в сукупній вартості та вазі в усіх секторах ІСІ за типами фондів та способами розміщення. Привабливості державним паперам додало подальше стрімке сповільнення інфляції одночасно з несуттєвим зниженням ставок за цими інструментами.

У *відкритих* ІСІ активи в ОВДП зросли за липень-вересень на 10.9% (після +4.0% за 2-й квартал), тому їхня частка знову збільшилася за квартал – з 39.1% до 41.4% (на початку 2023 року – 31.1%).

В *інтервальних* ІСІ, з урахуванням даних двох фондів, звіти яких додалися за цей квартал порівняно з попереднім, зведений пакет державних облігацій збільшився на 11.4% (після +19 % за 2-й квартал), а його вага в активах сектору – із 48.6% у червні до 49.7% у вересні (із 47.1% на початку року).

У *закритих ІСІ з публічним розміщенням* сукупна вартість ОВДП та ОЗДП в активах у липні-вересні зросла на 7.7% (після -4.8% за 2-й квартал), а її вага – з 5.3% до 5.9% (із 4.6% на початку 2023 року).

Акції, в умовах стрімкого росту фондового ринку (за індексом УБ) за підсумками 3-го кварталу 2023 року на майже 48%, збільшилися на 8.5% у сукупній вартості в активах *відкритих* ІСІ (після -2.0% за 2-й квартал), а їхня частка – із 10.9% до 11.3% (із 10.6% на початку року).

В *інтервальних* фондах сукупна вартість акцій у вересні 2023 року була на 2.2% більшою, ніж у червні (після -1.4% за 2-й квартал), але їхня вага в активах сектору продовжувала знижуватися – з 13.5% до 12.6% (але зросла з 12.4% на початку року).

У *закритих ІСІ з публічним розміщенням* вкладення в акції за 3-й квартал зросли на 0.7% (після -8.5% за 2-й), а їхня частка – з 2.8% до 2.9% (зменшилася з 3.0% на початку року). У фондах із *приватним розміщенням (крім венчурних)* сукупні вкладення в акціях додали 1.5% (після +0.7%), що на тлі кратно більшого загального приросту активів сектору призвело до зменшення частки цих інструментів із 5.8% у червні до 5.7% у вересні (із 6.1% на початку року).

Корпоративні облігації у 3-му кварталі 2023 року несуттєво зросли у вазі тільки у *відкритих* ІСІ, хоча сукупна вартість вкладень у них збільшилася також в *інтервальних* фондах та у *закритих* ІСІ з

приватним розміщенням, у т. ч. і венчурних. Так, у *відкритих* фондах їх пакет зріс на 5.7% (після +53.0% за 2-й квартал), а його частка в активах – у межах 2.5%.

У *закритих невенчурних фондах із приватним розміщенням* активи у цих інструментах зросли на 1.1% (після скорочення на третину за попередній квартал), а у *венчурних* – на 1.5% (після -8.0%), а їхня частка в активах цих секторів зменшилася, відповідно, у межах 2.2% та 2.6%.

Грошові кошти на поточних і депозитних рахунках ІСІ у банках у 3-му кварталі 2023 року зросли тільки в активах *інтервальних* та *венчурних* ІСІ, а їхня вага – лише в активах останніх. У *відкритих* фондах, де відбувся невеликий чистий притік капіталу за підсумками кварталу, але в окремі місяці деякі фонди зазнавали відтоку, коштів поменшало на 4.2% (після -1.2% за 2-й квартал), а їхня вага понизилася з 45.0% до 41.1%, поступившись першістю у складі активів сектору державним облігаціям.

«Інші» активи¹⁰ – найбільша складова активів *венчурних* та інших фондів *закритого* типу – у перших збільшилися за липень-вересень 2023 року на 4.7% (після +5.4% за 2-й квартал). Це було дещо менше, ніж загальний приріст активів сектору, тому врешті їхня частка в активах скоротилася з 86.5% у червні до 86.4% у вересні (рис. 13). Проте вона зросла з 85.3% на початку року за рахунок нарощення цих активів на 13.1% за 9 місяців.

Сукупна вартість **нерухомості** у венчурних ІСІ збільшилася за 3-й квартал на 3.5% (після -4.5% за 2-й), тож її вага опустилася у межах 5.1% (із 5.6% на початку 2023 року).

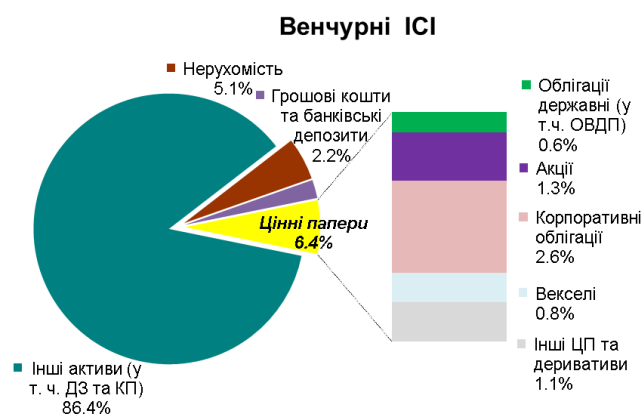

Рис. 13. Структура активів венчурних ІСІ станом на 30.09.2023 року

¹⁰ До «інших» активів належать корпоративні права, виражені в інших, ніж цінні папери, формах, а також дебіторська заборгованість, у тому числі

позики компаніям, у яких ІСІ володіють часткою в капіталі (для венчурних фондів).

Портфель цінних паперів та деривативів усіх ІСІ в цілому у 3-му кварталі збільшився на 3.5% (після -3.4% у 2-му), а з початку 2023 року – на 0.3% і на кінець вересня коштував **38 311 млн грн** (табл. 7).

Це відбулося здебільшого за рахунок вкладень у *державних облігаціях*, що зросли майже у півтора раза (+48.5%, після +2.8% за 2-й квартал). Їхня частка у портфелі цінних паперів в активах усіх ІСІ збільшилася з 6.7% у червні до 9.5% у вересні (5.0% на початку року).

Зведений пакет *корпоративних облігацій* у фондовому портфелі ІСІ також зріс (+1.4%, після -8.6%). Його вага тут у 3-му кварталі продовжувала зменшуватися – з 39.9% до 39.1% (із 41.9% на початку року).

Також зросла сукупна вартість *векселів* в агрегованому портфелі усіх ІСІ: +15.0% (після +5.7%). Його частка тут, як наслідок, зростала далі – з 11.1% у червні до 12.3% у вересні (із 10.4% на початку року).

Натомість, сукупні вкладення ІСІ в *акції* продовжували зменшуватися третій квартал поспіль: -3.3% за червень-вересень (після -2.3% за 2-й квартал). А отже їхня вага у портфелі ІСІ опустилася – з 24.1% у червні до 22.5% у вересні (з 25.5% на початку року).

«Інші» *цінні папери та деривативи* загалом зменшилися у сукупній вартості на 6.3% за 3-й квартал (після +0.4% у 2-му), що понизило їхню вагу у фондовому портфелі ІСІ із 18.2% до 16.5% за квартал (із 17.2% на початку року). Із них 99.9% перебували у венчурних ІСІ (97.8% у червні, 99.6% на початку року).

Таблиця 7. Портфель цінних паперів та деривативів ІСІ, станом на 30.09.2023 р.

Тип ЦП	Сукупна вартість ЦП у портфелях ІСІ, млн грн	Частка у зведеному портфелі ЦП ІСІ	Зміна за 3-й квартал 2023, млн грн	Зміна, %
Корпоративні облігації	14 975.0	39.1%	205.1	1.4%
Акції	8 638.3	22.5%	-293.2	-3.3%
Векселі	4 725.3	12.3%	615.5	15.0%
Облігації державні	3 656.5	9.5%	1 193.5	48.5%
Інші ЦП та деривативи	6 316.2	16.5%	-426.2	-6.3%
РАЗОМ	38 311.4	100.0%	1 294.8	3.5%

Вартість портфеля ІСІ, **крім венчурних**, у липні-вересні зменшилася ще на 2.9% (після -8.6% за 2-й квартал), а з початку 2023 року – на 3.6%, до **1 795 млн грн**.

Це відбулося через скорочення зведеного пакета «інших» *цінних паперів та деривативів* (-95.3%), що опустило їхню вагу в портфелі цих ІСІ з 7.9% у червні до 0.4% у вересні (табл. 8). Також зменшилася сукупна вартість *корпоративних облігацій* (-2.6%, після -27.4% за 2-й квартал) та *векселів* (-0.8%, після -15.3%). Перші втратили у вазі у

межах 20.6% (29.2% на початку року), другі – додали у межах 2%.

На тлі зростання фондового ринку у 3-му кварталі, сукупна вартість вкладень *невенчурних фондів в акції* зросла на 1.5% (після -0.8% за 2-й). Їхня частка у портфелі цих ІСІ зросла із 49.6% у червні до 51.8% у вересні (із 48.7% на початку 2023 року).

Зведений пакет *ОВДП та інших державних облігацій*, у цьому кварталі додав 21.7% (після -4.3%), а з початку 2023 року – 44.7%, що збільшило його вагу з 16.8% на початку року та 20.0% у червні до 25.1% у вересні.

Таблиця 8. Портфель цінних паперів та деривативів ІСІ, крім венчурних, станом на 30.09.2023 р.

Тип ЦП	Сукупна вартість ЦП у портфелях ІСІ, млн грн	Частка у зведеному портфелі ЦП ІСІ	Зміна за 3-й квартал 2023, млн грн	Зміна, %
Акції	930.8	51.8%	13.6	1.5%
Облігації державні	451.3	25.1%	80.6	21.7%
Корпоративні облігації	370.7	20.6%	-9.7	-2.6%
Векселі	35.8	2.0%	-0.3	-0.8%
Інші ЦП та деривативи	6.8	0.4%	-138.7	-95.3%
РАЗОМ	1 795.4	100.0%	-54.6	-2.9%

2.7. Доходність ІСІ та інших напрямків інвестування

Попри війну РФ проти України, що тривала у 3-му кварталі 2023 року, вітчизняний ринок капіталу за цей період стрімко зріс, залишаючись надмірно волатильним на річному проміжку: ключовий індекс акцій (УБ) заклав квартал на 47.7% вище, ніж почав після -32.1% за попередній). Врешті, він піднявся на 37% за 9 місяців та на 41% за рік. Квартальна доходність зросла та вийшла у позитивну зону в усіх 8-ми секторах ІСІ за типами фондів і способами розміщення та за класами активів. При цьому в порівнянні з індексом блакитних фішок українського ринку, що, як і раніше, включав 7 акцій, тільки у відкритих та інтервальних фондах, що мали найбільшу частку цінних паперів в активах серед різних секторів ІСІ, на кінець вересня 2023 року в активах було, відповідно, 30 та 54 емітентів, а випусків цінних паперів – 50 та 71 відповідно.

За підсумками кварталу, серед найбільш доходних фінансових інструментів для роздрібних інвесторів знову були ОВДП: однорічні державні облігації у гривні у липні-вересні знову принесли близько +4.6%. *Строкові річні депозити у гривні* показали середні +4.3%, *депозити у доларах США* (за офіційним курсом, зафіксованим НБУ із липня 2022 року) майже не додали доходу за квартал, а *вклади у євро* принесли збитки у розмірі 3.6%. Збитковими залишалися й депозити у золоті через продовження падіння ціни на дорогоцінний метал: -1.8% (після -3.0% за попередній квартал (рис. 14)¹⁴.

Найвищу середню доходність серед різних секторів ІСІ та інших напрямків інвестування у 3-му кварталі 2023 року мали закриті ІСІ з приватним розміщенням: +4.8% (+37.0% із початку року). Діапазон показників різних фондів у секторі ще більше розширився та піднявся: від -60.4% до +157.1%. Без урахування крайніх значень, середня доходність для решти 35-ти таких фондів становила +2.3%. *Позитивні результати кварталу забезпечили 19 фондів із 37-ми (51%, після 54% за 2-й квартал)*. Із них 36 фондів принесли менші збитки за квартал, ніж строкові річні депозити у євро, 34 – ніж

депозити у золоті, 18 – ніж вклади у доларах США, 7 – ніж гривневі депозити та однорічні ОВДП, а один фонд випередив індекс УБ на цьому проміжку.

Рис. 14. Доходність ІСІ, депозитів, індексів акцій та рівень інфляції у 3-му кв. 2023 р. та за рік¹²

Відкриті ІСІ у 3-му кварталі 2023 року показали +3.5% (+5.2% з початку року). Діапазон показників окремих фондів цього типу звужився і піднявся: від -4.6% до +18.4%. Із 16-ти відкритих ІСІ 12 забезпечили зростання вартості своїх сертифікатів за цей час (75%, як і у 2-му кварталі). Також, 15 фондів були доходнішими або принесли менші збитки за строкові річні депозити у євро, 13 – у золоті, 12 – забезпечили вищий дохід, ніж депозити у доларах США, 6 фондів – ніж депозити у гривні та однорічні гривневі ОВДП.

Інтервальні ІСІ у липні-вересні 2023 року забезпечили середні +2.0% (+1.1% за 9 місяців). *Позитивну доходність принесли 8 фондів із 12-ти (67%, після 75% за 2-й квартал)*. Усі 12 цих фондів забезпечили менші втрати або приріст інвестицій

¹⁴ Для адекватного порівняння доходності різних напрямків інвестування (видів активів) необхідно враховувати ліквідність ІСІ, зокрема, відкритого типу, що дозволяють виходити з інвестицій у будь-який робочий день без втрати доходності, на відміну від строкових банківських вкладів, які, переважно, передбачають перерахунок відсоткового доходу при достроковому поверненні коштів за ставкою вкладів на поточних рахунках (близькою до нуля). Водночас, розрахована доходність ІСІ не враховує можливі комісії та інші витрати при вході/виході до/із фондів. Також не враховується оподаткування інвестиційного прибутку при виході з фонду та оподаткування відсотків за депозитами.

¹² Доходність ІСІ розрахована за даними звітності за 2-й квартал 2023 року щодо 16-ти відкритих, 12-ти інтервальних, 65-х закритих ІСІ (у т. ч. 28-ми із публічним розміщенням та 37-ми – з приватним) та за даними звітності за попередні періоди – див. Ренкінги: ІСІ за типами фондів та ІСІ (диверсифіковані публічні) – за класами фондів. Інфляція розрахована за даними Державної служби статистики України (до попереднього місяця). Дані щодо цін/доходності нерухомості за цей період відсутні. Доходність за рік для ОВДП – для облігацій в обігу у вересні 2022 року зі строком погашення 1 рік.

своїх учасників за 3-й квартал, ніж депозити у євро, 11 – у золоті, 8 – у доларах США, один – ніж депозити у гривні та однорічні гривневі ОВДП.

Закриті ІСІ з публічним розміщенням принесли середні **+0.2%** за 3-й квартал 2023 року (+5.4% за 9 місяців). Діапазон показників різних фондів у секторі звужився з обох боків: від -11.7% до +7.3%. *Із 28-ми цих ІСІ квартальний приріст інвестицій забезпечили 10 (36%, після 32% за 2-й квартал).* Також, 25 фондів сектору показали більший дохід за липень-вересень, ніж річні строкові депозити у євро, 22 – у золоті, 10 – у доларах США, 6 – у гривні, п'ять – були доходнішими за однорічні гривневі ОВДП.

Серед диверсифікованих і спеціалізованих ІСІ з публічним розміщенням за класами активів найдоходнішими у липні-вересні 2023 року були аутсайтери 1-2-го кварталів, фонди акцій: +4.1% (-23.3% за 9 місяців). При цьому усі чотири таких фонди покращили свої показники порівняно з 2-м кварталом, а два з них мали позитивні результати. Лідер цього класу за підсумками кварталу мав двознаковий показник доходності, який, проте, був кратно менший, ніж приріст індексу УБ за цей період.

Фонди облігацій забезпечили своїм учасникам середні **+2.9%** за 3-й квартал (+27.4% із початку 2023 року). Два із трьох фондів цього класу принесли позитивні результати за квартал і були доходнішими за строкові річні депозити та однорічні ОВДП у гривні.

Фонди змішаних інвестицій у липні-вересні 2023 року показали середні **+2.3%** (+5.5% за 9

місяців). Результати окремих 20-ти фондів у секторі варіювалися від -2.7% до +14.4%. Загалом, *13 таких фондів мали позитивну доходність у 3-му кварталі (65%, після 80% у 2-му).* Усі 20 фондів забезпечили менші збитки або принесли більший дохід за цей квартал, ніж річні строкові депозити у євро, 17 – у золоті, 13 – були доходнішими за вклади у доларах США, три – за річні депозити та однорічні ОВДП у гривні.

Інші фонди (диверсифіковані та спеціалізовані з публічним розміщенням) у липні-вересні 2023 року підвищили свою квартальну доходність майже удвічі, до **+2.5%** (+10.4% з початку року). Усі три таких ІСІ продемонстрували зростання вартості своїх сертифікатів за 3-й квартал.

За рік із вересня 2022 року позитивний і найбільший серед ІСІ результат для інвесторів забезпечили три фонди облігацій (+23.5%). А найбільші збитки за цей час, коли тривало повномасштабне вторгнення РФ в Україну, мали незмінні чотири **фонди акцій (-28.9%).** *Фонди змішаних інвестицій та інші диверсифіковані та спеціалізовані фонди з публічним розміщенням* теж принесли позитивні річні результати: +4.4% та +7.1% відповідно.

Серед ІСІ за типами фондів і способами розміщення, найдоходнішими на річному проміжку були **закриті фонди із приватним розміщенням: +4.7%.** Також, приросту інвестицій своїх учасників за останній рік досягли *відкриті ІСІ (+3.1% у середньому), а інтервальні та закриті ІСІ з публічним розміщенням* зазнали зниження вартості своїх паперів (-1.9% та -1.5% відповідно).

3. Резюме

У 3-му кварталі 2023 року, в умовах продовження повномасштабної війни росії проти України, вітчизняна індустрія управління активами ІСІ продовжувала працювати, демонструючи подальше зростання активів, попри незначне зменшення кількості учасників ринку.

Ключовими трендами індустрії у цей період були:

- Подальше прискорення зменшення кількості КУА;

- Незначне зменшення кількості сформованих ІСІ – знову за рахунок венчурних ПФ, та одночасне посилене створення венчурних КІФ;
- Продовження зростання сукупної вартості активів та ВЧА визнаних ІСІ, при цьому:
- Як і у попередньому кварталі, зростання відбулося в усіх секторах фондів за типами ІСІ та способами розміщення, окрім закритих із публічним розміщенням;

- Перший із початку 2022 року квартальний чистий притік капіталу до відкритих ІСІ;
- Подальше збільшення сукупних інвестицій юридичних осіб-резидентів України в ІСІ та, попри це, – скорочення їхньої частки у сукупній ВЧА фондів на тлі стрімкішого зростання коштів місцевих індивідуальних інвесторів, вага яких у сукупній ВЧА ІСІ в цілому та у венчурних фондах зокрема продовжувала збільшуватися;
- Дещо сповільнене, але все ще значне подальше збільшення кількості інвесторів у закритих ІСІ з приватним розміщенням (крім венчурних); перше цього року зменшення її – у венчурних фондах і подальше незначне скорочення – у відкритих;
- Подальше зменшення частки цінних паперів і деривативів тільки у венчурних та інших фондах закритого типу (з публічним розміщенням), а у відкритих ІСІ – подальше її зростання;
- Підвищення доходності в усіх секторах ІСІ за типами фондів, способами розміщення та класами активів, на тлі висхідної хвилі на фондовому ринку; вихід на позитивну квартальну доходність решти секторів ІСІ, де вона була негативною у попередньому кварталі.

У липні-вересні 2023 року ІСІ в Україні загалом продовжували зростати, незважаючи на воєнні умови і низку регуляторних викликів, хоча частина КУА та фондів змушені були вийти з ринку в цей період. Створення нових венчурних корпоративних ІСІ у цьому кварталі прискорилося і, на тлі подальшої низхідної динаміки ПФ, збільшували частку перших у загальній кількості ІСІ, підтверджуючи привабливість цієї форми фондів для інвесторів.

На тлі надмірної волатильності місцевого фондового ринку, висхідний його виток у цей період сприяв зростанню доходності ІСІ, причому в усіх секторах, окрім одного. Щонайменше половина фондів забезпечила примноження інвестицій своїх учасників за цей квартал. Низка ІСІ усіх типів, способів розміщення і класів продовжувала успішно конкурувати за доходністю з іншими напрямками інвестування, зокрема зі строковими річними депозитами у гривні та однорічними гривневими ОВДП.

На кінець вересня 2023 року сукупна вартість наявних інвестицій ІСІ у капітал переважно українських компаній у різних секторах економіки, включно із наданими їм позиками або придбаними їхніми акціями, облігаціями і векселями, становила понад 532 млрд грн. Крім того, ІСІ збільшили кредитну підтримку уряду через придбання державних облігацій України до майже 4 млрд грн і також залишалися кредиторами банків, з нарощенням суми наданих їм коштів до 13 млрд грн.

Додаткова інформація про ІСІ на сайті УАІБ:

- [Ринок у цифрах](#)
- Довідник ІСІ: [Фонди в управлінні](#)